

Gyene István Hunor

The Center for Public Integrity

A The Center for Public Integrity (CPI) nevű szervezetet Charles Lewis, a CBS amerikai hírtelevízió egykori tapasztalt tudósítója hozta létre 1989-ben, saját bevallása szerint azzal a

céllal, hogy betöltse azt az űrt, amit akkoriban a tényfeltáró újságírás, és az oknyomozó újságírók létének hiánya jelentett az Egyesült Államokban. A munkatársait újságírókból, kutatókból, szakértőkből, adatelemzőkből egyaránt verbuváló, nonprofit alapokon nyugvó intézet mára az egyik legtekintélyesebb amerikai sajtószervezetté nőtte ki magát, mely eredmény elérésében az erős támogatói bázis megléte mellett igen fontos szerepet játszott a Nyugaton sokszor hangoztatott – míg például Magyarországon alig hallható, szinte ismeretlennek számító - krédó, a társadalmi integritás erősítésének kívánalma is.

A társadalmi kohézió - amely egy adott ország politikai közösségének az a tulajdonsága, hogy az önös érdekeit követő tagjai saját önbecsülésük feladása nélkül is képesek a harmonikusan együttélésre – napjainkban a modern társadalmak egyik kulcskérdésévé vált. Ezek rugalmasságának, szolidaritásának csökkenése, a bennük meglévő bizalmi tőke apadása, az egyenlőtlenségek növekedése tudniillik számos országban vezet működési zavarokhoz; sajnos ez alól nem kivétel hazánk sem, ahol az ország duális szerkezete miatt a társadalmi integritás teljes hiányába ütközünk. A washingtoni központ névválasztása mindezek fényében természetes távolról sem csupán a véletlen műve.

A pártok fölött álló, független amerikai intézet a tényeken alapuló, megbízható riportok, a világosan megfogalmazott tájékoztatás híve, s mint ilyen, saját működésében az alábbi célkitűzésekre helyezi a legnagyobb hangsúlyt:

- magas színvonalú, mindenki által hozzáférhető riportok, adatbázisok, elemzések készítése a legfontosabb közügekkel kapcsolatban
- beszámolók, tudósítások széleskörű terjesztése a tudomány és a politika világában résztvevők, az újságírók, valamint a közügek iránt érdeklődő állampolgárok között, digitális, elektronikus, és nyomtatott formában egyaránt
- stílusa, valamint működési gyakorlata folytán az intézet nagyfokú politikai szocializációt is végez, melynek nyomán neveli, érdekeltté teszi, egyúttal olyan eszközök birtokába juttatja az állampolgárokat, amelyeknek segítségével ezek körében növekszik a mindenkori kormány és egyéb intézmények elszámoltathatóságára, felelősségre vonhatóságára való igény
- megszervezi és támogatja a CPI céljaival azonosulni tudó újságírók határokon átívelő munkáját szerte a világban
- olyan, elsősorban magán- és alapítványi tőkére támaszkodó támogatói kör megszervezésére törekszik, mely hosszú távon erős, és szilárd bázist nyújt a függetlenség megőrzéséhez (ennek folytán az intézet nem fogad el névtelen adományokat, kormányzati-, illetve szakszervezeti támogatásokat). Az intézet honlapján olvasható kimutatás szerint az összköltségvetés 27 %-a adminisztrációra, illetve adománygyűjtésre fordítódik, míg a fennmaradó 73 %-ból közvetlenül a kutatási projekteket finanszírozzák.

Joggal merülhet fel bárkiben a kérdés, hogy melyek lehetnek azok az ügyek, amelyek átlépik a szervezet „ingerküszöbét”, s kerülnek így górcső alá. A téma, amely idővel az intézeten belüli mélyelemzés tárgyává válhat, belső (azaz szervezeten belül megfogalmazódó) vagy külső (vagyis a szervezettől független) gyökerű egyaránt lehet. A folyamat elindulásának első elemét a főigazgató és a főszerkesztő jóváhagyása jelenti, amellyel zöld utat kap a kutatás. A vezetőség munkáját állásfoglalásaikkal segítik a tanácsadói testület tagjai, akik jártasak az újságírói trendekben és a nonprofit szféra berkeiben. Ha az előzetes vizsgálódás

után megállapítást nyer az a tény, hogy az adott problémakör érdemes a további elemzésre, abban az esetben a CPI a kutatáshoz szükséges személyi állomány részére biztosítja a teljes körű forrásbázist, valamint a megfelelő pénzügyi háttérrel. A feldolgozandó témák között kiemelkedő helyet foglalnak el azok a területek, amelyek az átlagosnál nagyobb mértékben érinthetik a társadalom kohézióját. Ilyen ügyek lehetnek az egészségügygel, a kormányzati felelősséggel, az állami és szövetségi lobbizással, a háborús profitszerzéssel, valamint a pénzügyi visszaélésekkel kapcsolatban felmerülő kérdések. A szervezet munkájára jellemző, hogy többnyire olyan projekteken dolgozik, amelyekben feltárja a kormányzati tisztviselők és a magánérdekek között meglévő interakciókat, valamint azoknak a közpolitikára és a közösségi integritásra gyakorolt hatásait.

A feltárt információkat a CPI nemcsak a nem-kormányzati szervezetekkel és különböző jogi csoportokkal osztja meg a legkülönbözőbb - nyomtatott, online, blog, tudósítói – formában ország- és világszerte, hanem akár a szövetségi kormányzati szinteket is bevonja a folyamatba, ha az adott ügy érdeke ezt megkívánja. A szervezet saját támogatóit és regisztrált tagjait ún. „e-riasztás” (e-alert) formájában folyamatosan tájékoztatja a legfrissebb történésekkel kapcsolatban. A szervezethez bárki fordulhat, aki értékes és használható információval bír a fentebb már kifejtett problémakörök valamelyikében; az intézet ezen felül ugyanakkor folyamatosan várja a média képviselőit is.

Mint már korábban utaltunk rá, a CPI politikailag független, pártok fölött álló intézet, amely nem folytat lobbizási tevékenységet, mindenfajta támogatói szándékot elutasít, ha az politikai pártok és kormányzati képviselők részéről érkezik. Mindezek ellenére a legtöbb céggel kapcsolatos kritika a pénzügyi támogatásokkal van összefüggésben, ráadásul néhány évvel ezelőtt politikai elfogultsággal vádolták meg az intézetet, mert olyan magánszemélyektől és alapítványoktól fogadott el adományokat, akik/amelyek a konzervatív oldalhoz köthetőek, illetve erőteljesen támadják a baloldalt. E támadások hitelességét némileg kétségbe vonja az a tény, hogy a CPI-t 2000 és

2002 között több mint egymillió dollárral támogatta Soros György milliárdos üzletember, aki annak idején számtalan alkalommal lépett fel a Bush-adminisztrációval szemben. A szervezet mintegy két évtizedre visszatekintő történetét egyébként leginkább három szakaszra lehet osztani, amelyet a mindenkori vezető neve fémjelez. Az intézet jelenlegi első embere William E. Buzenberg, aki 2006 decembere óta irányítja a CPI-t. Az egykoron vezető pozíciókat betöltő médiaguru a múlt év folyamán a gazdasági válság hatása miatt az oknyomozó riportok készítésére szánt összeget drasztikusan lefaragta, ugyanakkor a produktivitás és „láthatóság” mégsem szenvedett csorbát, amelyben igen nagy szerepe volt a cég honlapján olvasható blog népszerűségének. A web2-es felület mellett 2009 folyamán nagy sikert aratott még az intézetnek a gazdasági recesszió mögöttes okairól, a klímaváltozáshoz kapcsolódó, hatalmas mértékben növekvő lobbitevékenységről, valamint a dohányáru-csempészet globális terjeszkedéséről szóló összefoglaló elemzés-kötete is, amelyek elismeréseként a szervezet több szakmai díjban, illetve elismerésben részesült.

***

Két évtizeddel ezelőtt a CPI azzal a nem titkolt szándékkal kezdte meg működését, hogy a tényfeltáró-oknyomozó újságíráson keresztül a társadalmi kohézió erősítésének szolgálatába állítsa munkáját. A nyugati politikai kultúrában ez a gyakorlat természetesen nem példa nélküli, az ottani demokratikus gondolkodásban jó ideje központi helyet foglal el a kollektív identitás erősítésének igénye, a társadalom belső békéjének biztosítása, az igazságosság, a méltányosság érvényesítése. A CPI a maga eszközeivel nem proponál egyebet, mint azt, hogy saját megbízható, objektív elemzésein keresztül az arra fogékony állampolgári közeget a kormányzat, a politikusok, s a legkülönbébb nagyvállalatok felelősségre vonhatóságára, elszámoltathatóságára, illetve ezen lehetőségek messzemenő kiaknázására ösztönözze – s mint ahogyan az a fentiekből kitűnik, mindezt nem eredménytelenül teszi.